

drevésam (plugam) opraviti. Pésna njiva mora vedno vsiga plevéla čista biti, in okopovanje se mora tukaj še pridniši kakor pri krompirju opravljati. Vsaka pésa naj od druge nar menj poldrugi čevelj saksebi stoji. Ker vsako pésno zerno ne kalí, se večkrat pri setvi s sejavnico zgodi, de so na njivi prazni prostori; temu se pa s sejanjem z rokó v okom pride, ako ženska v 1 ljuknjico po 3 ali 4 zerna vtakne, čeravno se s tem več semena potрати.

De seme hitrejši kalí, naj se ene dni poprej namáka.

(Konec sedí.)

Začetek kovaške in živinozdravilske šole v Ljubljani.

8. dan tega mesca se je odpérla šola za kovače in živinozdravnike. Zbrali so se k tem veselim začetku gosp. odborniki središa kmetijske družbe in podružnice Ljubljansko-Verhniške; zraven njih pa tudi mnogo družih za blagor domovine vnetih mož. Veselo je bilo že pri prvem začetku 13 učencov mlajših in starjih na šolskih klopéh sedeti, ki so prisli od bližnjih in daljnih krajev, eden tudi iz Štajarskiga, se poduka te šole vdeležiti, in si po tem svoj prihodnji stan popboljšati, deželi pa tudi v prid biti.

Naš visoke časti vredni in za vstanovljenje te šole posebno skerbni gosp. predsednik Fidel Terpine so sprejeli pričujoče z naslednjim serčnim nagovorom:

„Večlétno délo in prizadevanje ces. kralj. kmetijske družbe je bilo, v prid naši domovini dobro kovaško in živinozdravniško šolo tukaj napraviti, v kateri bojo zamogli učenci vse podučenje v živinozdravništvu in v umetnim podkovanji doseči. Veliko se je móгло za napravo te šole govoriti in pisati, preden se je zamóglo k današnjemu začetku priti.“

„Hvala visokimu ministerstvu, ki nam je v dosego tega namena krepka podpora bilo; hvala vsim udam kmetijske družbe in vsim drugim pripomočnikom za njih blagodare, po katerih se je zamógla ta naredba vstanoviti; hvala pa tudi našima dvema častitljivima od ministerstva poterjenima učenikama gospodama dohtarjema Bleiweisu in Strupitu, ktera za blagor domovine vneti domorodca, sta si veliko prizadjala, to napravo na noge spraviti, in skušeniga kovaškiga učenika ti šoli pridobiti, sama pa učenje v živinozdravilstvu iz dobre volje brez vsiga plačila prevzeti. Vi pa, moji ljubi učenci! katerim se je taka lepa prilóžnost podala, k svojimu lastnimu pridu se tukej veliko naučiti, skážite vso čast svojim učenikam, — bodite pazljivi na vse poduke, in spoznajte pravi prid tega podučjenja, iz kteriga izvira dobrota za vas, za ubogo živino, in za celo deželo!“

„Zdaj vam bodo pa gosp. Dr. Bleiweis, ki so od visociga ministerstva za vodja te šole postavljeni, šolne in hišne opravila na dalje razložili.“

(Konec sedí.)

Novi podružniki kmetijske družbe na Krajskim.

Spet je prejelo središe kmetijske družbe naznanilo vstanovitve dveh podružnic, ktero z veseljem na znanje damo. Za Černomeljsko podružnico je gosp. tehant Vincenci Vovk v Metliki predsednik, — gosp. Janez Kapelle, oskerbnik komende n. r. v Metliki, gosp. Matija Primic, posestnik na Turnu, Jožef Soretič, posestnik v Metliki in gospod Janez Hočevanar, oskerbnik v Podbrežji pa so odborniki zvoljeni. — V Krajsko-Loški podružnici je gospod Konrad Loker, fabrikant in posestnik v Krajnji za predsednika izvoljen, za odbornike pa gospodje Franc

Kramer, tehant v Stari Loki, gosp. Jožef Skaria c. k. poštar in posestnik v Krajnji, gosp. Edvard Urbančič, posestnik v Predvdoru, in gosp. Franc Majer, posestnik v Krajnji.

Deželna vstava Krajske kronovine.*)

Po razdelku 77. do 83. vstave avstrijskiga cesarstva dobí vsaka kronovina še posebej svojo lastno vstavo. Cesar so s deržavnimi ministri vred začeli deželne vstave zdej na znanje dajati, ki so si v poglavitnih rečéh enake. Ko so bile vstave za avstrijske vojvodstva in za vojvodstvo Koroško (ki ima 30 poslancov na deželni zbor poslati) na znanje dane. je bila 30. dan pretečeniga léta tudi vstava za Krajsko deželo od Cesarja podpisana in na znanje dana.

Kér nam kratki čas ne pripustí, celiga dolziga razglaša danes na znanje dati, posnamemo za zdaj iz njega le nar imenitniši reči, de jih bravci berž zvedó.

§. 1. pravi, de dežela Krajska je neločljiv kós avstrijskiga cesarstva; §. 2. razméro krajske dežele proti avstrijskému cesarstvu določi deržavna vstava; sred mejá te deržavne vstave ima pa Krajska dežela svojo samostojnost; §. 3. vsi v deželi prebivajoči narodi imajo edíne pravíce in vživajo nedotakljivo pravico za ohranjenje in oskerbovanje svoje domorodnosti in svojiga jezika; §. 4. meje Krajske dežele se smejo le po postavi spremeniti; §. 5. ona obderží svoj dozdanji gèrb in svoje deželne barve; §. 6. Ljubljana je poglavno mesto kronovine; §. 7. deželni zbor ima vse deželne zadéve nadomestovati; §. 11. deželni zbor obstóji iz 32 poslancov; 10 poslancov pošljejo v deželni zbor tisti posestniki, ki so z nar vikšim davkam obloženi; 10 poslancov pošljejo mesta in tergi, ki so v volitnim redu zaznamovani; 12 poslancov pa pošljejo razun teh vse druge srenje ali soseske skupej; §. 19. poslanci dobíjo za pot in za prebivanje v mestu ob času deželniga zbora primerno odškodnino, ki se iz deželniga denarja plača; §. 21. cesar pokliče vsako léto deželni zbor, in scer pravilama (ali za navadno) mesca listopada; deželni zbor terpi 6 tednov; §. 23. deželni zbor je v Ljubljani; cesar ga pa zna tudi v kakšin drug kraj krajske dežele poklicati; §. 36. de zado-bijo sklepi deželniga zbora postavno veljavnost, morata cesar in deželni zbor v teh edinih misel biti; §. 48. cesar ima pravico ukazati, de deželni zbor za nekoliko časa prejenja, ali de clo jenja in domu gré; ga mora pa, ako ga je pred pretečeno 4 létno dóbo razpusstil, o 3 mescih potem spet poklicati, in če bi se priménilo, de bi v ravno tem času deržavni zbor zbran bil, ga mora pa v 2 mescih po prenehanju ali nehanju deržavniga zbora zopet poklicati; §. 50. in 55. §. opravník in za nektore reči namestnik deželniga zbora je deželni odbor, ki ima pa v vsim zboru odgovor dati; ta odbor obstóji iz 5 odbornikov, ki opravljajo deželne opra-

*) Mnogim bravcam, ki so še le o novim létu Novice ali sploh slovenske časopise brati začeli, povémo: de »kronovina« (Kronland) poméni to, kar poméni »dežela«, ki je pod krono avstrijskiga cesarja; vsaka dežela avstrijske krone je tedaj kronovina. — Vstava ali konstitucija se imennje nova vlada (regirénga), ktero so dežele avstrijskiga cesarstva še le sušca 1848 zadobile, ktera vlada je takó vstanovljena, de ima pri dajanju postav i. t. d. tudi ljudstvo govoriti, ktero namestujejo poslanci v deržavnih in deželnih zbori. Kér rabijo tudi drugi Slovani to besédo čeravno v možkim spolu (ustav), smo jo tudi mi na Slovenskim vpeljali pa v ženskim spolu, tedaj pravimo in pišemo vstava, pa ne ustava, kér v in u pri nas na Slovenskim ni edino; — vstaviti pomeni »einsetzen«, — ustavití pa »aufhalten«. Vred.

govoru in zapisanju rabiti? Če to zadnje ne obvelja, se bo kmetu, nej že tudi pride kdo med nas, pri našim nemškovanju — zdehalo.

Na te 3 majhne vprašanja prosimo, de bi nam po naših Novicah, ktere imajo zdej vedna vez med nami in vami biti, odgovorili. Majhne vprašanja so scer, pa važnejši, kakor bi si jih pri prvem prenašim oziru mislil.

R. B.

ena vaših zvestih hčer.

Odgovori na vprašanje odpertiga pisma.

Odgovor na 1. vprašanje. Časi tihotapstva so, hvala Bogú, minuli; vse važniši deželne opravila morajo očitne biti. Tudi zbori kmetijske družbe, naj bojo v središu ali v podružnicah morajo — po novih družbinah postavah — očitni biti. Ni tedaj le samo pripušeno, de tudi kmetje, ki niso udje kmetijske družbe, pridejo v zборе, marveč kmetijska družba še posebno želi, de bi k vsakimu zboru veliko kmetov prišlo. To pa se samo po sebi zastopi, de sklepovanja te ali une reči se zamorejo le udje družbe vdeležiti.

Odgovor na 2. vprašanje. Po postavah družbe se volijo udje le v velikih zborih v Ljubljani, zato ker izvoljeni ni le ud podružnice, ampak postane ud veliciga trupla kmetijske družbe, in vživa vse njene pravice. Podružnice pa imajo oblast, take možé iz svoje okolice velikimu zboru zaznamovati, kteri imajo lastnosti, udam kmetijske družbe prišteti biti. Kar bo podružnica v tem nasvetovala, bo gotovo tudi poterdil velki zbor. Prav bi bilo, de bi si vsaka podružnica več novih udov iz kmečkiga stanú izbrala.

Odgovor na 3. vprašanje. Kér so podružnice posebno za to, de se tudi kmetje vdeležijo njenih zborov, in kér pomenki zborov zamorejo le takrat živi in odkritoserčni biti, če se v tistim jeziku govori, kteriga vsi razumejo, se tudi samo po sebi razume, de se mora v njih v domačim jeziku govoriti in pisati, kér bi scer namén podružnic, kakor so ga že svitli nadvojvoda Janez v velikim zboru 1843. léta izgovorili, pod zlo šel. Če so pa v kakšni podružnici vsi pričjoči edinih misel, de naj se protokol v nemškem jeziku piše, se pa to po postavah družbe tudi ne more braniti. To se bo pa mende malo kje zgodilo, ker je upati, de si bo vsaka podružnica svojiga praviga naména svesta, ki v tem obstoji, de se, kar je nar bolj moč, tudi naši kmetje kmetijske družbe vdeležijo in svoje misli in skušnje razodevajo. Ministerstvo kmetijstva je v lanjskim velikim zboru na Dunaji svoje želje očitno na znanje dalo, de naj kmetijske družbe skerbé, de iz vsake srenje nekteri kmetje v družbo stopijo in v družbine zборе pridejo. Kmetijska družba mora kmetijstvu koristna biti: to je njeni imenitni namén. Rodoljube sestre po deželi — naše častitljive podružnice — zamorejo k temu naménu nar več pripomoči, in terdno zaupamo, de tudi bojo.

Iz središa kmet. družbe.

Pésa.

(Konec.)

So steblica pése še precej močne postale, naj se okopava, kar se pozneje še enkrat ali dvakrat stori. Je kje preveč pése skupej, se presadí tje, kjer so prazni prostori. — Mesca veliciga serpana se ji navadno začne perje odtergovati, pa le spodnje perje in tisto, ki je začelo rumenkasto postajati. To terganje se sme večkrat ponoviti, in da veliko živinske kreme; tode pozabiti se ne smé, de — če se pési lepó zeleno perje prevečkrat poterga, pésa bolj drobna ostane, in sladkorne lastnosti zgubi. Čisto samo pérje naj se živini ne daje, ker jo rada po njem driska napade; s suho klajo, namreč z rezanco zme-

šano, pa posebno pitavni živini, scer pa tudi ovcam, dobro tekne. Za molžno živino je pa vunder krompír boljši, kakor péšno perje.

Mesca kozoperska je pésa zrela in se domú spravi. Če je vreme deževno, je prav, de se pésa iz zemlje vzame, ker se perje scer preveč ogerdí. Pésa pa, preden se domú, kakor krompír v suhe hrame ali jame spravi, naj se lepo očisti, de se je perst ne derží. V dobrih suhih in ne pregorkih hramih (keldrih) se da, posebno bela pésa, noter do mesca rožnika, dobra ohraniti.

Sploh se šteje, de poltretji ali 3 funti pése imajo toliko tečnosti v sebi, kakor 1 funt sená; pesniga perja pa gré 6 funtov na 1 funt sená. — 1 cent sladkorne pése da 5 — 6 ali še več funtov sladkora (cukra).

Pésnica sémena si pridobiti, naj se izbère že v jeseni nar lepši in nar zdravši pése; potergaj ji skerbno, de sercá ne raniš, vse perje, in spravi jo čez zimo v suhim hramu. Spomladi precej zgodej jo vsadi na njivo pa 2 do 3 čevlje saksebi; ako bi še zmerzovati začelo, jo pokrij s slamo ali listjem; jo o pravim času okopaj, in poganjke, ko so 1 do 2 čevlja visoki, na tanjke količe priveži. Je séme zrélo, se stebila odrežejo, na soncu posušé in potem omlatijo. Ena lepa pésa da 10 in še več lotov sémena.

Še enkrat opomnimo naše kmetovavce, de naj se primejo pridelovanja pése, kér za živinorejo silno veliko — skozi celo zimo — zda.

A. Müller.

Začetek kovaške in živinozdravil-ske šole v Ljubljani.

(Dalje sledí.)

Po govoru gosp. predsednika kmetijske družbe je vodja te šole, Dr. Bleiweis, besedo poprijel, rekoč:

„Gospod predsednik kmetijske družbe, ktera si je skozi 5 let prizadevala, to šolo na noge spraviti, so Vam dragi učenci! razložili njeni namen in veliko koristnost, in so Vas s prijazno besedo obudili, de se pridno učite v ti soli, ktero mora po ministerskim ukazom vsaki obiskati, ki hoče prihodnjič kovaški mojster na Krajskim postati, ako ni kakšne druge enake šole obiskal. Ker je pa ta šola od ministerstva poterjena, zamore tudi takim kovačam veljavne spričbe (Zeugnisse) dajati, ki niso iz Krajskiga, ampak iz kakšne druge Slovenske dežele.“

„Razun pripomočnikov, ki so s svojimi doneski k napravi te šole pripomogli, gré sedanjimu odboru kmetijske družbe, namreč tem možém, ki jih danes tukaj zbrane vidite, in zlasti gosp. predsedniku čast in hvala, de so se posebno za vstanovljenje te šole poganjali, in de smo v stanu, jo danes začeti.“

„Današnji dan je pa le slovesni vvod tega začetka, — jutri se bojo poduki začeli, ki bojo potem dan na dan sledili, zunej sabot, nedelj in praznikov.“

„De boste pa, dragi učenci, na tanjko vedili: kaj in kakó se bo v ti šoli učilo, Vam bočem ob kratkim razložiti versto podukov, in Vam povedati, kakó se boste imeli obnašati.“

„Nar prvo Vam povém, kar vam je že scer znano, de poduk bo v vsih rečéh v vašim domačim jeziku — in scer ne v visoki, učeni besedi, ampak prav po domače, de boste lahko vse zastopili. — Vrinila se bo semtertje kakšna vam zdej še tuja beseda, — pa to ne more drugač biti; — za nove reči, ki jih boste zvedili, morajo tudi nove besede biti. Pa vse to nove besede si boste lahko v glavo vtisnili, ker vam bomo vselej tisto reč pokazali, ki se takó imenuje.“

„S podukam v šoli, v kovačnici in v bolnišnici (špitalu) pa še ni vse opravljeno.“

„To, kar se boste na teh 3 krajih učili, boste mó-

svetva in predpolaži, k temu posvetovanju v deželni komisii se nektare v gojzdnih rečeh posebno izvedeni možje povabljeni; posebno postavljeni odbor se je že tega dela lotil, in ob kratkim se bo od tega odbora narejeni načert v občno posvetovanje deželne komisije vzel.

V ravno ti seji so tudi perve vloge vpravičenih za podelenje predplačil, ki jim po visocim ministerskim naukazu od 7. oktobra pr. l. z dvema tretjinama rektifikacijske vrednosti odpravljenih urbarskih in desetinskih davšin gredó, obravnane in od komisije privoljene bile.

Zadnjič se je pa še govorilo od vravnjanja pravice za ribštvo; tudi to se je posebno odločenemu odboru izročilo, od kteriga se bo še le načert napravil, ki se bo potem v deželni komisii posvetval in visocimu ministerstvu predložil.

Razun tukej razloženih opravil, ki so v sejah komisije obravnane bile, je pa predsedništvo še veliko družih svojimu lastnemu vladanju pripuštenih reči oskerbelo, kakor napravo različnih potrebnih bukev in naznanil, izdelanje odškodniga deželniga katastra, v kteriga se bojo vse za odpravljene poprejšnje dolžnosti izrajtane odškodnine in poprejšnjim vpravičenim tekoče plačila vpisale i. t. d.

Iz tega naznanila naj se tedaj vsakteri prepriča, de se je v kratki dóbi od 17. novembra kot začetka komisije do konca lanskiga léta storilo, kar je le mo- goče bilo, in de je predsedništvu vse na tem ležeče, de se opravila za oprosteno zemljiš naglo pomikajo, in de se pri vsem le po pravici in po danih postavah ravna.

Take naznanila se bojo tudi v prihodnje v primer- nih dobah na svitlo dajale.

V Ljubljani 10. januarja 1850.

C. kr. ministerijalni komisar in komisijni predsednik,
Dr. Korel Ullepič.

C. kr. komisijni inspektor,
Dr. Lehmann.

Začetek kovaške in živinozdravni- ške šole v Ljubljani.

(Konec.)

„Od 9. do 10. dopoldne, in od 3. do 4. popoldne se bo celi čas šole vsaki dan v bolnišnici, to je, v štali pri bolni živini, učilo, namreč: kakó se ima bolna živina ogledovati, de se bolezin prav spozná, njeni vzroki zvedó, in zdravila določijo, ktere so zoper to bolezin.“

„Gosp. Dr. Strupi je učenik te imenitne ved- nosti, in gosp. Skale je njegov pripomočnik (asistent) in namestnik, ako bi g. dohtarja kaj zaderževalo. Ta podúk je silno imeniten, in treba je, de kdor se živino ozdravljati vadi, je noč in dan v štali. Jez in dohtar Strupi sva bila 8 let v Dunajski živinozdravniški šoli kot pripomočnika (asistenta), in marsiktero noč sva móгла vstati, če je treba bilo, bolni živini na pomoč priti, ktera je bila nama izročena. Bolno živino ozdravljati, se ne more nobeden iz samih bukev naučiti, ampak poduka si je treba iz štale pridobiti. Kér pa živina ne govori, ne more povedati, kaj de ji je — tedaj je treba, na vse znamenja na tanjko paziti, ktere se na nji vidijo, in k temu je treba: po poduku v šoli od- pèrte glave, in pridniga ogledovanja bolne živine po- noči in podnevi. Kdor se je pa enkrat pomémbe vu- nanjih in znotranjih znamenj bolezin naučil, je do- stikrat v stanu, že od dalječ živinsko bolezin spo- znati.“

„Od 10. do 11. skozi 2 mesca (namreč ta mesec in prihodnjiga mesca svečana) se bo v šoli poduk da-

jal: vse dele kopita in parkljev zunanje in notra- nje na tanjko poznati, kakó podkovati in bolezní kopit ozdravljati. Ta podúk bom jez razlagal na mert- vih kopitih in s podobami.“

„Ravno v ti uri od 10. do 11. bo sledil mesca sušca, maliga in veliciga travna, rožnika, maliga in veliciga serpana poduk raznih plémen domače živine, njene reje in oskerbovanja, njeniga plemenjenja, kakó ji pri porodih streči, kakó dobroto ali slabost živine po vunanjih znamenjih poznati, kakó zaklano živino in meso ogledovati, in kakó se obnašati, če se živina v kupčijskim ali scer pravdnim prepiru znajde. Vse to bom jez v imenovanih urah skozi 8 mescov učil.“

„Od 11. do 12. dopoldne, popoldan pa od 4. do 5. se bo skozi ta in prihodnji mesec učilo znanstvo vsih zunanjih in notranjih delov živinskiga trupla, kakor kostí, žil, kit, čutnic in vsiga drobja. Le kdor zdravo pozná, zamore bolno razločiti; kdor natanjko vé, kakšne so — postavim — pljuča v zdra- vim stanu, zamore njih bolezin razločiti, i. t. d. Premalo bi pa bilo posamesne dela živinskiga trupla le poznati, vediti se morajo tudi opravi in lastnosti teh delov v zdravim stanu; takó — postavim — ni zadosti, de zdravnik goveje pljuča pozná, on mora tudi vediti opravila pljuč, kaj se s kervjo v pljučah godí, on mora vediti, de zdrava goveja živina v eni minuti 10 — do — 12krat zasópe in le če to vé, zamore bolno sopenje in pljučno bolezin spoznati. Tak zdravnik, ki vse to na tanjko vé, je prav zdravnik, — vsak drug je le mojsterskaza, vedno le po támi tapa, in če tudi kterikrat kakšno živino ozdravi, se mu primeri to, kakor slepi kokoši, ki včasih tudi kakšno zerno najde!“

„Ta podúk bo dajal gosp. Dr. Strupi, ki bo potem od mesca sušca noter do konca leta tudi v šoli učil spoznanje notranjih in vunanjih bolezin, in zdravil, kakó in kdaj se ima eno in drugo rabiti.“

„Kér se poleti šola eno uro popred začne, se bo po tem celo razdeljenje ur ravnalo, in šola se bo eno uro popred končala.“

„Spomladi bo učil gosp. Fleišman poznanje vsih zeliš, ki so za klajo in za zdravila, zraven teh pa tudi strupenih. — Človeka zdravnik ne potrebuje take natanjčne vednosti zeliš, kakor zdravnik živine, ki mora dostikrat na travnik iti in poiskati tisto zeliše, po kterim je morebiti več živine zbolelo in kuga vstala; on mora večkrat suho klajo presojevati, kaj de je škodljiviga vmes; on si mora dosti zdravil sam nabirati, de za- more boljši kup ozdravljati in si več zaslužka naklo- niti. Za tó je pa natanjčno poznanje tistih zeliš potrebno, ki so dobre, škodljive, strupene, zdravilne za živino. Gosp. učenik Fleišman bo pri tem poduku tudi te zeliša kazal.“

„To so poduki, ki se bojo tukaj dajali.“

„Zdej pa še nekaj od hišniga réda.“

„Vsaka v bolnišnico pripeljana bolna živina se mora, kadar pride, gosp. Dr. Strupitu ali pa gosp. Skaletu na znanje dati.“

„Zató bo v posebni izbi blizo velikih vrat izmed učencov eden za vratárja postavljen; ta vratár ima en dan in eno noč zmirej pri domu biti, de vse napové, kar je treba, in vse skupej skliče. Učenci se verstijo v tem opravilu.“

„Razun tega vratarja sta še 2 učenca, eden za kovačnico, drugi za bolnišnico, postavljena; de bosta vedno pri rokah kovaškemu in zdravniškemu uče- niku.“

„K vsaki živini, ki v bolnišnico pride, bo 1 učenec postavljen, ki ima skerb imeti, de se pri nji vse na tanjko zgodí, kar je bilo od učenika zapovedano. On bo živini zapovedane zdravila dajal; jo s pripomočjo

svojih tovaršev dergnil, če bo ukazano; jo brizgljal ali kliširal, mazila vribal i. t. d. Zraven tega pa bo tudi natanjko vsaki dan zapisoval, kakó ji je bilo, ali je bolezin odlegla, ali se pohujšala, kakšne zdravila so se ji dale i. t. d.“

„Tudi v šoli si bo vsaki učenik eniga učenca izvolil, ki mu bo vse pripravil in pospravil, kar bo treba.“

„V ta poslednji namen bojo mógli posebno tisti učenci pripravljeni biti, ki imajo v hiši stanovanje brez plačila.“

„Bukvarnica, ki se bo napravila, in shramba šolskih pripomočkov, boste učencam po odločenim redu odperte.“

„Na koncu polleta bo za kovače, na koncu celiga leta pa za učence zdravniške šole izprašanje ali eksamen.“

„Poslednjič moram še opomniti, de od vsaciga učenca spodobniga in lepiga zadržanja v šoli in zunej šole pričakujemo, in de bomo to na tanjko terjali. Vašim staršem ali oskerbnikam smo to obljubili, in obljubo bomo spolnili. Če se bo tedaj od kteriga kej slabiga ali napčniga zvedilo, ga bomo pervikrat prijazno podučili, — drugikrat oestro posvarili, — tretjikrat pa mu bomo brez milosti slovó dali.“

„Natanjčna pokoršina se mora učeniku v kovačnici in vsim učenikom skazati.“

„Kér ta šola ni kakor kaka druga šola, kjer se učenci dostikrat le po sili učé, zamoremo od Vas, dragi učenci! prav pridniga učenja pričakovati, kér iz tega, kar se boste tukej naučili, si boste čez 10 mescev že petice kovali. Vsaka ura pridnosti se vam bo splačala — bolj ali manj, kakor kane.“

„In s tem vošilam, s tem zaupanjem Vas — kot perve učence te nove šole — serčno pozdravim; jutri pa bomo z Bogam svoje délo začeli!“ —

Po tem nagovoru so gosp. predsednik Terpine še enkrat besedo poprijeli, so še enkrat učence k pridnimu učenju spodbodli, in se pričijočim gospodam zahvalili za čast, de so prišli k pervimu začetku šole. Gospodje so potem ogledali vse poslopja nove šole, in svoje dopadajenje nad vsimi napravami očitno na znanje dali.

Takó je bil začetek te šole spodobno praznovan, ktera bo Krajnski deželi, pa tudi sosednim slovenskim deželam velika dobrota. *)

Delitev častnih daril v Ljubljanski risarski šoli obertniške družbe.

V nedeljo 20. dan t. m. so bile v nedeljski risarski šoli, ktero je Krajnska obertniška družba napravila in v kateri gosp. Joahim Oblak rokodelske učence in podmojstre (Gesellen) s prav velikim pridam mnogo-verstniga risanja učí, nar pridnišim učencam častne darila s primerno slovesnostjo podeljene, pri kateri je bilo več udov te koristne družbe pričijočih, ktere učencam učenje, popir in risarsko orodje brez vsiga plačila dajejo. Predsednik te družbe, naš čast. g. Terpine so pozdravili pred delitvijo daril in po delitvi zbrane učence slovenskiga in nemškiga rodú s prav prijaznim govorom v slovenskim in nemškim jeziku, so pohvalili nar pridniši, in spodbodli vse k pridnimu učenju, naj bojo zidarji, tesarji, mizarji, ključarji, lončarji, pasarji (girtlarji) ali kakiga družiga rokodelstva: vsakimu rokodelcu je risanje potrebno, kér v risanju se vadi vsak rokodelc potrebnih razmér, ličnih podob, natanjčnosti v vsakim delu i. t. d. Rokodelc, ki risati ne zna, ne more nikdar prav umeten mojster biti. Posebno pa zde — so rekli gosp. predsednik — kér imamo

železno cesto v deželi, ktera potrebuje toliko umetnih delavcov, de nam ne bojo ptuji zaslužka preč jemali, in de se ne bojo izdelki iz tujih dežel v našo deželo vozili, ampak de si domače roke prihranijo zaslužek in dobiček. Po tem nagovoru so razdelili darila.

Zavolj posebno dobriga linirskiga risanja so dobili darila:

1. Vadlau Edvard, zidarski učenec iz Ljubljane, 2 tolarja. 2) Lampič Anton, tesarski podmojster iz Ljubljane, 1 tolar. 3) Židanik Gašper, mizarški podmojster iz Ipave, 1 tolar. — Za temi so se nar bolj skazali in so bili očitno pohvaljeni: Večaj Janez, mizarški podmojster iz Oblok, Dušak Albert, tesarski podmojster iz Kadračič na Českim, Hlebič Jernej, zidarski učenec iz Ljubljane.

Zavolj posebno dobriga obnašanja v prosto-ročnim risanju so dobili darila:

1) Podkrajšek France, pasarski učenec iz Ljubljane, 2 tolarja. 2) Trepenček Janez, lončarski podmojster iz Knezópolja na Štajarskim, 1 tolar. 3) Vollheim Jožef, ključarski učenec iz Kölna na Rajnu, 1 tolar. — Za temi so bili očitno pohvaljeni: Sokol Jožef, kolarski učenec iz Trojovic na Českim, Wesley Jožef, tesarski učenec iz Ljubljane, Kafka Albert, mizarški podmojster iz Velke Lipe na Českim, in Bruner France, mizarški podmojster iz Temešvara na Madžarskim.

Vsi drugi učenci te šole so bili prijazno opomnjeni, de naj si te počastene učence v izgled vzamejo, de bojo tudi oni prihodnje léto pohvaljeni in z darili počasteni.

Potem so bili risarski izdelki učencov ogledovani in pričijoči gospodje so bili prav zadovoljeni z njimi. V vsim skupej je preteklo léto 61 učencov to šolo obiskovalo in podučenje dobilo. Častiti udje te domorodne družbe iz tega očitno vidijo, de njih létni doneski so dobro obernjeni v prid domačiga obertništva, in de njih darovi na oltar domovine niso zaverženi. De bi pač še več rodoljubov k ti družbi pristopilo, ktera ima v bukva h in podobah že lep zaklad!

Smolíko konj ozdravljati.

Smolíka (Drüse), kakor smo v poslednjim listu lanjskih Novíc povedali, je otekljina tistih bezgavk, ki med rogovilama čelustne kostiležé. Te bezgavke si pa mislite v zdravim stanu kakor shrambice, v ktere vse skupej priteče, kar serkalice iz nosa, iz sapnika, iz kože poserkajo. Kader je konj zbolel, de mu z nosnic teče, de ima kevžeh i. t. d. takrat pa poserkajo imenovane serkalice toliko bolne žleze in druge napčne sokrovce, in jo pripeljejo v medčelustne bezgavke, de te zbolé in se vnamejo. Zatorej otekó, so vroče in boleče.

Kdor ta popis zapopade, ima tudi pravi zapopadek smolíke.

Smolíka je tedej bolezin, ki ima svoj sedež na dveh krajih: pervôtna ali izvirna bolezin je v nosnicah, — naslednja bolezin pa, ki iz perve izvira, je v medčelustnih bezgavkah.

Smolíka je dalje bolezin, ki je dvojne lastnosti: ena smolíka se imenuje nedolžna smolíka (gutar-tige Drüse), druga pa kužna smolíka (verdächtige ansteckende Drüse). Kér se večkrat v začetku nedolžna smolíka sčasama premení v kužno smolíko, in se ta prestop iz ene bolezní v drugo ne zgodi vselej mahoma in hitro, tedej razločijo zdravniki še tretjo sorto smolíke, ktero nevarno (bedenkliche Drüse) imenujejo, kér se je bati, de bi kužna smolíka iz nje ne postala.

Kdor hoče tedaj smolíko prav ozdravljati, mora te 3 sorte

*) Iména učencov bomo drugikrat na znanje dali. Vred.